

**ПРОТОКОЛ ОТ НАГОЯ ЗА ДОСТЪП ДО ГЕНЕТИЧНИ РЕСУРСИ И
СПРАВЕДЛИВО И РАВНОПРАВНО РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ПОЛЗИТЕ,
ПРОИЗТИЧАЩИ ОТ ТЯХНОТО ИЗПОЛЗВАНЕ, КЪМ КОНВЕНЦИЯТА ЗА
БИОЛОГИЧНОТО РАЗНООБРАЗИЕ**

**(Ратифициран със закон, приет от 43-то Народно събрание на 16 юни
2016 г. - ДВ, бр. 49 от 2016 г. В сила за Република България от 9 ноември
2016 г.)**

Издаден от Министерството на околната среда и водите

Обн. ДВ. бр.68 от 30 Август 2016г.

Страните по настоящия Протокол,

В качеството си на страни по Конвенцията за биологичното разнообразие, наричана по долу "Конвенцията",

като напомнят, че справедливото и равноправно разпределение на ползите, произтичащи от използването на генетични ресурси, е една от трите основни цели на Конвенцията, и като признават, че с настоящия Протокол се преследва постигането на тази цел в рамките на Конвенцията,

като потвърждават суверенните права на държавите върху техните природни ресурси и в съответствие с разпоредбите на Конвенцията,

като припомнят член 15 от Конвенцията,

като признават важния принос на трансфера на технологии за устойчивото развитие и сътрудничеството за изграждането на научноизследователския и иновативен капацитет за добавянето на стойност към генетичните ресурси в развиващите се страни в съответствие с членове 16 и 19 от Конвенцията,

като признават, че обществената информираност за икономическата стойност на екосистемите и биоразнообразието и справедливото и равноправно разпределение на тази икономическа стойност сред опазващите биоразнообразието са основни стимули за опазване на биологичното разнообразие и устойчивото използване на неговите компоненти,

като съзнават потенциалната роля на достъпа и разпределението на ползите за опазването и устойчивото използване на биологичното разнообразие, за окончателното премахване на бедността и за екологичната устойчивост, допринасяща по този начин за постигане Целите на хилядолетието за развитие,

като съзнават връзката между достъпа до генетични ресурси и справедливото и равноправно разпределение на ползите от използването им,

като признават значението на предоставянето на правна сигурност по отношение на достъпа до генетични ресурси и справедливото и равноправно разпределение на ползите, произтичащи от използването им,

Освен това, като признават важността на насърчаването на равнопоставеността и справедливостта при договарянето на взаимноизгодни условия между доставчиците и ползвателите на генетични ресурси,

като признават също важната роля на жените при достъпа и разпределението на ползите и като потвърждават необходимостта от пълноценното участие на жените на всички нива на разработване и прилагане на политиките за опазване на биоразнообразието,

решени да продължат да оказват подкрепа за ефективното прилагане на разпоредбите на Конвенцията относно достъпа и разпределението на ползите,

като признават необходимостта от иновативно решение за справедливото и равноправно разпределение на ползите от използването на генетични ресурси и традиционни знания, свързани с генетични ресурси в трансгранични ситуации или за които не е възможно да се предостави или получи предварително информирано съгласие,

като признават важността на генетичните ресурси за сигурността на прехраната, общественото здраве, опазването на биоразнообразието, както и за смекчаването на ефекта от и адаптирането към климатичните промени,

като признават спецификата на биоразнообразието в земеделските земи, характерните му особености и проблемите, изискващи специфични решения,

като признават взаимната зависимост на всички страни от генетични ресурси за прехрана и земеделие, както и специфичното им естество и значение за постигането на сигурност за прехраната в световен мащаб и за устойчиво развитие на селското стопанство в контекста на намаляването на бедността и на климатичните промени и признавайки фундаменталната роля на Международния договор за растителни генетични ресурси за прехрана и земеделие и на Комисията по генетични ресурси за прехрана и земеделие към Организацията по прехрана и земеделие в тази връзка,

като вземат предвид Международните здравни правила (2005) на Световната здравна организация, както и значението на осигуряването на достъп до човешки патогени за обезпечаване на готовност за реагиране в областта на общественото здраве,

като съзнават текущата работа на други международни форуми във връзка с достъпа и разпределението на ползите,

като признават Многостранната система за достъп и разпределение на ползите, създадена по силата на Международния договор за растителни генетични ресурси за прехрана и земеделие, разработен в съответствие с Конвенцията,

като признават, че международните инструменти, свързани с достъпа и разпределението на ползите, следва да се допълват взаимно с оглед постигането на целите на Конвенцията,

като имат предвид актуалността на член 8, подточка j) от Конвенцията, отнасящ се до традиционните знания, свързани с генетичните ресурси и справедливото и равноправно разпределение на ползите, произтичащи от използването на такива знания,

като отбелязват взаимовръзката между генетичните ресурси и традиционните знания, техния неделим характер за коренните и местните общности, значението на традиционните знания за опазването на биологичното разнообразие и устойчивото използване на компонентите му, както и за устойчивата прехрана на тези общности,

като признават разнообразието от обстоятелства, при които коренните и местните общности опазват или притежават традиционните знания, свързани с генетичните ресурси,

като имат предвид, че коренните и местните общности притежават правото да

определят, в рамките на своите общности, законните носители на техните традиционни знания, свързани с генетичните ресурси,

като отчитат също специфичните обстоятелства, при които страните притежават в устна, писмена или друга форма традиционни знания, свързани с генетичните ресурси, които са част от богатото им културно наследство и са приложими за опазване и устойчиво използване на биологичното разнообразие,

като отбелязват Декларацията на ООН за правата на коренното население и

като потвърждават, че нищо от настоящия Протокол няма да бъде тълкувано в смисъл, ограничаващ или отменящ съществуващите права на коренните и местните общности,

се споразумяха за следното:

Цел

Член 1

Целта на настоящия Протокол е справедливо и равноправно разпределение на ползите, произтичащи от използването на генетични ресурси, включително чрез подходящ достъп до генетични ресурси и подходящ трансфер на съответни технологии, вземайки предвид всички права върху тези ресурси и технологии, и чрез подходящо финансиране, допринасяйки по този начин за опазването на биологичното разнообразие и устойчивото използване на неговите компоненти.

Използвани термини

Член 2

Термините, определени в член 2 от Конвенцията, се прилагат и по отношение на настоящия Протокол. В допълнение за целите на настоящия Протокол:

(a) "конференция на страните" означава конференцията на страните по Конвенцията;

(b) "конвенция" означава Конвенцията за биологичното разнообразие;

(c) "използване на генетични ресурси" означава извършване на научноизследователска и развойна дейност по отношение на генетичен и/или биохимичен състав на генетичните ресурси, включително чрез прилагане на биотехнологии, както е определено в член 2 от Конвенцията;

(d) "биотехнологии", както е определено в член 2 от Конвенцията, означава всяко технологично приложение, при което се използват биологични системи, живи организми или техни производни за производство или модифициране на продукти или процеси за специфична употреба;

(e) "производен" означава естествено възникващо биохимично съединение, получено в резултат на генетична експресия или метаболизъм на генетични или биологични ресурси, дори и да не съдържа функционални единици на наследственост.

Обхват

Член 3

Настоящият Протокол се прилага за генетичните ресурси, попадащи в обхвата на член 15 от Конвенцията, и за ползите, произтичащи от използването на тези ресурси. Протоколът се прилага и за традиционните знания, свързани с генетичните ресурси в

приложното поле на Конвенцията, и за ползите, произтичащи от използването на такива знания.

Връзка с международни споразумения и инструменти

Член 4

1. Разпоредбите на настоящия Протокол не засягат правата и задълженията на никоя страна, произтичащи от всяко съществуващо международно споразумение, освен в случаите, когато упражняването на тези права и задължения би довело до сериозна вреда или заплаха за биологичното разнообразие. Настоящата алинея няма за цел да създава йерархия между настоящия Протокол и други международни инструменти.

2. Нито една от разпоредбите на настоящия протокол не възпрепятства Страните да изготвят и прилагат други международни споразумения по този въпрос, включително други специализирани споразумения за достъп и разпределение на ползите, ако те са в подкрепа и не противоречат на целите на Конвенцията и на настоящия Протокол.

3. Настоящият Протокол се прилага по взаимно допълващ се начин с други международни инструменти, свързани с него. Трябва да се обърне дължимото внимание на полезната текуща работа и практики в рамките на такива международни инструменти и съответните международни организации, при условие че те са в подкрепа на целите на Конвенцията и на настоящия Протокол и не им противоречат.

Настоящият Протокол е инструментът за прилагане на разпоредбите на Конвенцията относно достъпа и разпределението на ползите. Където се прилага специализиран международен инструмент относно достъпа и разпределението на ползите, който е в съответствие със и не противоречи на целите на Конвенцията и настоящия Протокол, Протоколът не се прилага за страна или страни по специализирания инструмент по отношение на конкретния генетичен ресурс, попадащ в обхвата и използван за целите на този инструмент.

Справедливо и равноправно разпределение на ползите

Член 5

1. В съответствие с член 15, алинеи 3 и 7 от Конвенцията ползите, произтичащи от използването на генетични ресурси, както и от последващото им използване и търговия с тях, трябва да бъдат справедливо и равноправно разпределени със страната, осигуряваща тези ресурси, която е страна на произход на тези ресурси или страна, която е придобила генетичните ресурси в съответствие с разпоредбите на Конвенцията. Подобно разпределение се извършва въз основа на взаимно договорени условия.

2. Всяка страна, доколкото е необходимо, предприема законодателни, административни или политически мерки, за да гарантира, че ползите, произтичащи от използването на генетични ресурси, които са притежавани от коренни и местни общности, в съответствие с националното законодателство, установяващо правата на тези коренни и местни общности върху тези генетични ресурси, са справедливо и равноправно разпределени със съответните общности въз основа на взаимно договорени условия.

3. За целите на прилагането на алинея 1 от настоящия член всяка страна предприема необходимите законодателни, административни или политически мерки.

4. Ползите могат да включват парични и непарични ползи включително, но не ограничени до изброените в Приложението.

5. Всяка страна предприема съответни законодателни, административни или политически мерки, за да гарантира, че ползите, произтичащи от използването на традиционните знания, свързани с генетичните ресурси, са справедливо и равноправно разпределени с коренните и местните общности, притежаващи тези знания. Подобно разпределение се осъществява въз основа на взаимно договорени условия.

Достъп до генетични ресурси

Член 6

1. При упражняване на суверенни права върху природни ресурси, обект на национално законодателство, или нормативни изисквания относно достъпа и разпределението на ползите достъпът до генетични ресурси за тяхното използване е обект на предварително информирано съгласие на страната, предоставяща тези ресурси, която е страна на произход на тези ресурси или страна, която е придобила генетичните ресурси в съответствие с разпоредбите на Конвенцията, освен ако тази страна е определила друго.

2. В съответствие с националното законодателство всяка страна предприема необходимите мерки с цел да се гарантира, че за достъпа до генетични ресурси е налице предварителното информирано съгласие или одобрение, както и участието на коренните и местните общности, когато са установени техните права за предоставяне на достъп до такива ресурси.

3. В съответствие с алинея 1 от настоящия член всяка страна, изискваща предварително информирано съгласие, доколкото е подходящо, предприема необходимите законодателни, административни или политически мерки с цел да:

(a) осигури правна сигурност, яснота и прозрачност на националното законодателство или нормативни изисквания относно достъпа и разпределението на ползите;

(b) осигури справедливи и безусловни правила и процедури за достъп до генетични ресурси;

(c) предостави информация относно начините за кандидатстване за предварително информирано съгласие;

(d) осигури издаването на ясно и прозрачно писмено решение на компетентен национален орган в разумен срок и по икономически ефективен начин;

(e) осигури в момента на достъпа издаването на разрешително или негов еквивалент като доказателство за решението да се предостави предварително информирано съгласие и за постигането на взаимно договорени условия, както и да уведоми по съответния начин Механизма за обмен на информация за достъпа до генетични ресурси и разпределението на ползите;

(f) определи критерии и/или процедури за получаване на предварително информирано съгласие или одобрение и за участие на коренни и местни общности в процедурите за достъп до генетични ресурси, където е приложимо и съгласно националното законодателство, както и

(g) разработи ясни правила и процедури за изискване и установяване на взаимно договорени условия; такива условия се определят в писмен вид и могат да включват, *inter alia*:

- i) клауза за решаване на спорове;
- ii) условия за разпределение на ползи, включително по отношение на права на интелектуална собственост;
- iii) условия за последващо използване от трети страни, ако има такива;
- iv) условия за промяна на намерение, където е приложимо.

Достъп до традиционни знания, свързани с генетичните ресурси

Член 7

В съответствие с националното законодателство всяка страна предприема необходимите мерки, за да гарантира, че традиционните знания, свързани с генетичните ресурси, притежавани от коренни и местни общности, са достъпни при наличие на предварително и информирано съгласие или одобрение и участие на коренните и местните общности, както и при постигане на взаимно договорени условия.

Специални съображения

Член 8

В процеса на изготвяне и прилагане на своето законодателство или нормативните си изисквания, регулиращи достъпа и разпределението на ползите, всяка страна:

(a) създава условия за насърчаване и подкрепа на изследванията, допринасящи за опазването и устойчивото използване на биологичното разнообразие, по-специално в развиващите се страни, включително чрез опростени мерки за предоставяне на достъп за нетърговски изследователски цели, като взема предвид необходимостта от промяна на намерението за такива изследвания;

(b) се отнася с необходимото внимание към случаите на настоящи или бъдещи извънредни ситуации, застрашаващи или увреждащи хора, животни или растения, съгласно националните или международни определения; страните могат да вземат предвид необходимостта от ускорени процедури за достъп до генетични ресурси и навременно справедливо и равноправно разпределение на ползите, произтичащи от използването на тези ресурси, включително осигуряване на достъпно лечение на нуждаещите се, по-специално в развиващите се страни;

(c) взема под внимание значението на генетичните ресурси за прехраната и земеделието и специалната им роля за продоволствената безопасност.

Принос за опазването и устойчивото използване

Член 9

Страните насърчават ползвателите и доставчиците да насочват ползите, произтичащи от използването на генетични ресурси, към опазването на биологичното разнообразие и устойчивото използване на компонентите му.

Глобален многостранен механизъм за разпределение на ползите

Член 10

Страните проучват необходимостта от създаването и условията за функциониране на глобален многостранен механизъм за споделяне на ползите за постигане на честно и справедливо споделяне на ползите, произтичащи от използването на генетични ресурси и традиционните знания, свързани с генетичните ресурси, възникващи при трансгранични случаи или за които не е възможно да се предостави или получи предварително

информирано съгласие. Ползите, поделени чрез този механизъм от ползвателите на генетични ресурси и традиционните знания, свързани с генетичните ресурси, се използват за опазване на биологичното разнообразие и устойчивото използване на неговите компоненти в глобален мащаб.

Трансгранично сътрудничество

Член 11

1. В случаи, когато едни и същи генетични ресурси се намират *in situ* на територията на повече от една страна, тези страни, доколкото е възможно, полагат усилия да си сътрудничат с участието на съответните коренни и местни общности, където е приложимо, с цел прилагането на настоящия Протокол.

2. Когато едни и същи традиционни знания, свързани с генетичните ресурси, се поделят от една или повече коренни и местни общности в няколко страни, тези страни, доколкото е възможно, полагат необходимите усилия да си сътрудничат с участието на съответните коренни и местни общности с оглед постигане на целта на настоящия Протокол.

Традиционни знания, свързани с генетичните ресурси

Член 12

1. При изпълнение на задълженията си по настоящия Протокол страните, в съответствие с националното законодателство, вземат предвид обичайното право на коренните и местните общности, общностните протоколи и процедури, доколкото са приложими, по отношение на традиционните знания, свързани с генетичните ресурси.

2. Страните с ефективното участие на съответните коренни и местни общности създават механизъм за информиране на потенциалните ползватели на традиционни знания, свързани с генетичните ресурси, за техните задължения, включително мерките за достъп и за справедливо и равноправно разпределение на ползите, произтичащи от използването на тези знания, които са достъпни чрез Механизма за обмен на информация за достъпа и разпределението на ползите.

3. Полагат необходимите усилия за подкрепа на разработването от коренните и местните общности, включително жените в рамките на тези общности, на:

(a) общостни протоколи по отношение на достъпа до традиционни знания, свързани с генетичните ресурси, и справедливото и равноправно разпределение на ползите, произтичащи от използването на такива познания;

(b) минимални изисквания за взаимно договорени условия, осигуряващи справедливо и равноправно разпределение на ползите, произтичащи от използването на традиционните знания, свързани с генетичните ресурси; и

(c) примерни договорни клаузи за разпределение на ползите, произтичащи от използването на традиционните знания, свързани с генетичните ресурси.

4. В процеса на прилагане на настоящия Протокол страните, доколкото е възможно, няма да ограничават обичайното използване и обмен на генетични ресурси и свързани с тях традиционни знания в рамките на и сред коренните и местните общности в съответствие с целите на Конвенцията.

Национални координатори и компетентни органи

Член 13

1. Всяка страна определя национален координатор за достъпа и разпределението на ползи. Националният координатор предоставя следната информация:

(a) за кандидати, търсещи достъп до генетични ресурси, информация за процедурите за получаване на предварително информирано съгласие и за установяване на взаимно договорени условия, включително разпределение на ползите;

(b) за кандидати, търсещи достъп до традиционни знания, свързани с генетични ресурси, когато е възможно, информация за процедурите за получаване на предварително информирано съгласие или одобрение и участие, доколкото е подходящо, на коренните и местните общности и за установяване на взаимно договорени условия, включително разпределение на ползите; и

(c) информация за компетентните национални органи, съответните коренни и местни общности и заинтересовани страни.

Националният координатор е отговорен за връзките със Секретариата.

2. Всяка страна определя един или повече компетентни национални органи за достъпа и разпределението на ползите. Компетентните национални органи в съответствие с приложимите национални законодателни, административни или политически мерки отговарят за предоставянето на достъп или, доколкото е приложимо, за издаването на писмено потвърждение, че изискванията за достъп са изпълнени, както и за предоставянето на консултации относно приложимите процедури и изискванията за получаване на предварително информирано съгласие и постигането на взаимно договорени условия.

3. Всяка страна може да определи един и същ орган за изпълнение на функциите както на координатор, така и на компетентен национален орган.

4. Всяка страна, не по-късно от датата на влизане в сила на настоящия Протокол по отношение на нея, предоставя на Секретариата информацията за контакт с националния координатор и националния компетентен орган или органи. Когато дадена страна е определила повече от един национален компетентен орган, тя изпраща на Секретариата заедно с уведомлението за тях и информация за съответните отговорности на тези компетентни органи. По възможност тази информация най-малко трябва да определя кой е компетентният орган, отговорен за търсените генетични ресурси. Всяка страна незабавно уведомява Секретариата за всички промени, свързани с определянето на националния координатор или с информацията за контакт, или задълженията на компетентния ѝ орган или органи.

5. Секретариатът предоставя информацията, получена в съответствие с алинея 4 от настоящия член, чрез Механизма за обмен на информация за достъпа и разпределението на ползите.

Обмен на информация за достъпа и разпределението на ползите

Член 14

1. Механизмът за обмен на информация за достъпа и разпределението на ползите се създава с настоящия Протокол като част от Механизма за обмен на информация съгласно член 18, алинея 3 от Конвенцията. Той служи като средство за обмен на информация за достъпа и разпределението на ползи. По-специално той осигурява достъп

до информация, предоставена от всяка страна, свързана с прилагането на настоящия Протокол.

2. Без да се накърнява защитата на поверителната информация, всяка страна предоставя на Механизма за обмен на информация за достъпа и разпределението на ползи всяка информация, изисквана по силата на настоящия Протокол, както и информация, изисквана съгласно решенията на Конференцията на страните, служеща като Среца на страните по настоящия Протокол. Информацията включва:

(a) законодателни, административни и политически мерки за достъпа и разпределението на ползи;

(b) информация за националния координатор и националния компетентен орган или органи; и

(c) разрешителни или техен еквивалент, издадени по времето на достъп като доказателство за решението за предоставяне на предварително информирано съгласие и за установяване на взаимно договорени условия.

3. Допълнителната информация, ако е налична и когато е уместно, може да включва:

(a) съответни компетентни органи на коренните и местните общности, както и друга информация, доколкото е решено да бъде включена;

(b) примерни договорни клаузи;

(c) методи и инструменти, създадени за мониторинг на генетични ресурси; и

(d) кодекси за поведение и най-добри практики.

4. Условията за работа на Механизма за обмен на информация за достъпа и разпределението на ползите, включително докладите за дейността му, се обсъждат и приемат от Конференцията на страните, служеща като среща на страните по настоящия Протокол на първото ѝ заседание, след което редовно се преразглеждат.

Съответствие с националното законодателство или нормативните изисквания относно достъпа и разпределението на ползите

Член 15

1. Всяка страна предприема подходящи, ефективни и пропорционални законодателни, административни или политически мерки, за да гарантира, че достъпът до генетичните ресурси, използвани в рамките на нейната юрисдикция, е в съответствие с предварителното информирано съгласие и установените взаимно договорени условия, както се изисква от националното законодателство или нормативни изисквания относно достъпа и разпределението на ползи на другата страна.

2. Страните предприемат подходящи, ефективни и пропорционални мерки в случаи на несъответствие с мерките, приети съгласно алинея 1 от настоящия член.

3. Страните, доколкото е възможно и целесъобразно, си сътрудничат в случаи на предполагаемо нарушение на националното законодателство или нормативни изисквания относно достъпа и разпределението на ползите, посочени в алинея 1 от настоящия член.

Съответствие с националното законодателство или нормативните изисквания относно достъпа и разпределението на ползите по отношение на традиционните знания, свързани с генетичните ресурси

Член 16

1. Всяка страна предприема целесъобразни ефективни и пропорционални законодателни, административни или политически мерки, за да гарантира, че достъпът до традиционните знания, свързани с генетичните ресурси, използвани в рамките на нейната юрисдикция, е в съответствие с предварителното информирано съгласие или одобрение и участие на коренните и местните общности и при установени взаимно договорени условия, както се изисква от националното законодателство или нормативни изисквания относно достъпа и разпределението на ползи на другата страна, в която се намират тези коренни и местни общности.

2. Всяка страна предприема целесъобразни, ефективни и пропорционални мерки за преодоляване на случаите на несъответствие с мерките, приети съгласно алинея 1 от настоящия член.

3. Страните, доколкото е възможно и подходящо, си сътрудничат в случаи на предполагаемо нарушение на националното законодателство или нормативни изисквания относно достъпа и разпределението на ползите, посочени в алинея 1 от настоящия член.

Мониторинг на използването на генетичните ресурси

Член 17

1. С цел подпомагане на съответствие всяка страна предприема, доколкото е целесъобразно, мерки за мониторинг и за повишаване на прозрачността относно използването на генетичните ресурси. Такива мерки включват:

(a) определянето на един или повече контролни пунктове, както следва:

i) определените контролни пунктове събират или получават, ако е необходимо, информация относно предварителното информирано съгласие, източника на генетичния ресурс, установяването на взаимно договорени условия и/или използването на генетични ресурси, в зависимост от случая;

ii) всяка страна при необходимост и в зависимост от специфичните характеристики на определения пункт изисква от ползвателите на генетични ресурси да предоставят информацията, предвидена в горния параграф, на съответния контролен пункт; всяка от страните предприема целесъобразни, ефективни и пропорционални мерки за преодоляване на случаите на несъответствие;

iii) такава информация, включително и от достъпни международно признати сертификати за съответствие, ако такива са налични и без да се накърнява защитата на поверителната информация, се предоставя на съответните компетентни национални органи на страната, предоставяща предварителното информирано съгласие, както и на Механизма за обмен на информация за достъпа и разпределението на ползите, когато е необходимо;

iv) контролните пунктове трябва да функционират ефективно и да упражняват функции във връзка с прилагането на тази алинея (a); те трябва да са свързани с използването на генетични ресурси или да се отнасят до събирането на съответна информация, *inter alia*, към всеки етап от изследването, разработването на иновации, подготовка за или по време на пазарна реализация;

(b) насърчаването на ползвателите и доставчиците на генетични ресурси да включват във взаимно договорените условия разпоредби за обмен на информация за изпълнението на такива условия, включително чрез изисквания за докладване; и

(с) насърчаването на използването на икономически ефективни комуникационни средства и системи.

2. Разрешително или негов еквивалент, издадено в съответствие с член 6, алинея 3, буква е) и предоставено на Механизма за обмен на информация за достъпа и разпределението на ползите, служи като международно признат сертификат за съответствие.

3. Международно признатият сертификат за съответствие служи за доказателство, че достъпът до генетичните ресурси, за които е издаден, е предоставен в съответствие с предварителното информирано съгласие и установени взаимно договорени условия, както се изисква от националното законодателство или нормативни изисквания относно достъпа и разпределението на ползи на страната, която предоставя предварителното информирано съгласие.

4. Международно признатият сертификат за съответствие съдържа като минимум следната информация, освен ако тя не е поверителна:

- (a) издаващ орган;
- (b) дата на издаване;
- (c) доставчик;
- (d) уникален идентификационен номер на сертификата;
- (e) физическото или юридическото лице, на което е предоставено предварителното информирано съгласие;
- (f) предмета или генетичните ресурси, попадащи в обхвата на сертификата;
- (g) потвърждение за установяването на взаимно договорени условия;
- (h) потвърждение, че е получено предварително информирано съгласие; и
- (i) търговска и/или нетърговска употреба.

Съответствие с взаимно договорените условия

Член 18

1. При прилагането на член 6, алинея 3, буква g), подточка i) и член 7 всяка страна насърчава доставчиците и ползвателите на генетични ресурси и/или на традиционни знания, свързани с генетичните ресурси, да включват във взаимно договорените условия разпоредби относно решаването на спорове, включително:

- (a) юрисдикцията, към която ще се отнася всеки спор за решаване;
- (b) приложимото право; и/или
- (c) възможности за алтернативно решаване на споровете, като медиация или арбитраж.

2. Всяка страна гарантира, че в рамките на националната ѝ законодателна система е предвидена законова възможност за искане на парично обезщетение в съответствие с приложимото правораздаване в случай на спор, произтичащ от взаимно договорените условия.

3. Всяка страна при необходимост предприема ефективни мерки относно:

- (a) достъпа до правосъдие; и
- (b) използване на механизми за взаимно признаване и изпълнение на чужди съдебни решения или арбитражни решения.

4. Ефективността на този член се ревизира от Конференцията на страните,

служеща като среща на страните по настоящия Протокол, в съответствие с член 31 от настоящия Протокол.

Примерни договорни клаузи

Член 19

1. Всяка страна според случая насърчава разработването, актуализирането и използването на секторни и междусекторни примерни договорни клаузи за взаимно договорени условия.

2. Конференцията на страните, служеща като среща на страните по настоящия Протокол, периодично прави преглед на използването на секторните и междусекторните примерни договорни клаузи.

Кодекси за поведение, насоки и най-добри практики и/или стандарти

Член 20

1. Всяка страна според случая насърчава разработването, актуализирането и използването на доброволни кодекси за поведение, насоки и най-добри практики и/или стандарти по отношение на достъпа и разпределението на ползите.

2. Конференцията на страните, служеща като среща на страните по настоящия Протокол, периодично прави преглед на използването на доброволните кодекси за поведение, насоки и най-добри практики и/или стандарти и разглежда приемането на специални кодекси за поведение, насоки и най-добри практики и/или стандарти.

Повишаване на информираността

Член 21

Всяка страна предприема мерки за повишаване на информираността относно значението на генетичните ресурси и традиционните знания, свързани с генетичните ресурси, и по въпросите, свързани с достъпа и разпределението на ползите. *Inter alia*, тези мерки могат да включват:

(a) популяризиране на настоящия Протокол, включително неговата цел;

(b) организиране на срещи на коренните и местните общности и съответните заинтересовани страни;

(c) създаване и поддържане на център за помощ за коренните и местните общности и съответните заинтересовани страни;

(d) разпространение на информация чрез националния механизъм за обмен на информация;

(e) насърчаване на използването на доброволни кодекси за поведение, насоки и най-добри практики и/или стандарти след консултации с коренните и местните общности и съответните заинтересовани страни;

(f) популяризиране при необходимост на националния, регионалния и международния обмен на опит;

(g) образование и обучение на ползвателите и доставчиците на генетични ресурси и на традиционните знания, свързани с генетичните ресурси, относно техните задължения, свързани с достъпа и разпределението на ползите;

(h) участие на коренните и местните общности и съответните заинтересовани страни в прилагането на настоящия Протокол; и

(i) повишаване на информираността относно общностни протоколи и процедури на коренните и местните общности.

Капацитет

Член 22

1. Страните си сътрудничат в изграждането на капацитет, развитието на капацитет и укрепването на човешките ресурси и институционалния капацитет за ефективното прилагане на настоящия Протокол в развиващите се страни, които са страни по Протокола, по специално в най-слабо развитите страни и малките островни развиващи се държави сред тях и страни с икономики в преход, включително чрез съществуващи глобални, регионални, субрегионални и национални институции и организации. В този контекст страните подпомагат участието на коренните и местните общности и съответните заинтересовани страни, включително неправителствените организации и частния сектор.

2. Нуждите на развиващите се страни, които са страни по Протокола, по специално на най-слабо развитите страни и малките островни развиващи се държави сред тях и страни с икономики в преход, от финансови ресурси в съответствие със съответните разпоредби на Конвенцията се вземат изцяло предвид при изграждане и развитие на капацитет за прилагане на настоящия Протокол.

3. Като основа за подходящи мерки във връзка с прилагането на настоящия Протокол развиващите се страни, по специално най-слабо развитите страни и малките островни развиващи се държави сред тях и страни с икономики в преход, определят националните си нужди от капацитет и приоритети чрез национална самооценка на капацитета. По този начин страните подкрепят нуждите от капацитет и приоритетите на коренните и местните общности и съответните заинтересовани страни, така както са определени от тях, акцентирайки върху нуждите от капацитет и приоритетите на жените.

4. В подкрепа на прилагането на настоящия Протокол изграждането на капацитет и развитието могат да бъдат насочени, *inter alia*, към следните ключови области:

(а) капацитет за прилагане и изпълнение на задълженията по Протокола;
(б) капацитет за водене на преговори по взаимно договорените условия;
(с) капацитет за разработване, въвеждане и прилагане на национални законодателни, административни или политически мерки за достъп и разпределение на ползите; и

(д) капацитет на страните да разработват собствен вътрешен изследователски капацитет за добавяне на стойност към собствените им генетични ресурси.

5. Мерките в съответствие с алинеи 1 - 4 от настоящия член могат да включват, *inter alia*:

(а) правно и институционално развитие;
(б) насърчаване на равнопоставеното и справедливо водене на преговорите, като например обучение по водене на преговори за взаимно договорени условия;
(с) мониторинг и привеждане в съответствие;
(д) използване на най-добрите налични средства за комуникации и интернет системи за достъп и разпределение на ползите;
(е) разработване и използване на методи за оценка;
(ф) биологични и свързани с тях научни изследвания и таксономични проучвания;

(g) трансфер на технологии и създаване на инфраструктурен и технически капацитет за постигане на устойчив технологичен трансфер;

(h) увеличаване на приноса на дейностите, свързани с достъпа и разпределението на ползите за опазването на биологичното разнообразие и устойчивото използване на неговите компоненти;

(i) специални мерки за повишаване на капацитета на съответните заинтересовани лица по отношение на достъпа и разпределението на ползите; и

(j) специални мерки за повишаване на капацитета на коренните и местните общности с акцент върху капацитета на жените в тези общности по отношение на достъпа до генетични ресурси и/или традиционните знания, свързани с генетичните ресурси.

6. Информация за национални, регионални и международни инициативи за изграждане на капацитет и развитие, предприети в съответствие с алинеи 1 - 5 по-горе, следва да се предоставя на Механизма за обмен на информация за достъпа и разпределението на ползите с оглед насърчаване на взаимодействието и координацията при изграждане на капацитета и развитието в областта на достъпа и разпределението на ползите.

Трансфер на технологии, съдействие и сътрудничество

Член 23

В съответствие с членове 15, 16, 18 и 19 от Конвенцията страните си съдействат и сътрудничат в програми за технически и научни изследвания, включително биотехнологични изследователски дейности, като средства за постигане на целта на настоящия Протокол. Страните се задължават да подпомагат и насърчават достъпа до и трансфера на технологии към развиващите се страни, по-специално към най-слабо развитите страни и малките островни развиващи се държави сред тях и страни с икономики в преход, с цел развитието и укрепването на стабилна и жизнеспособна технологична и научна основа за постигане на целите на Конвенцията и на настоящия Протокол. Когато е възможно и целесъобразно, тези съвместни дейности се извършват във и със страната или страните, предоставящи генетичните ресурси, която е/които са страна/страни на произход на тези ресурси, или страна или страни, придобили генетични ресурси, в съответствие с Конвенцията.

Държави, които не са страни по Протокола

Член 24

Страните насърчават държави, които не са страни по настоящия Протокол, да се придържат към настоящия Протокол и да допринасят с необходимата информация към Механизма за обмен на информация за достъпа и разпределението на ползите.

Финансов механизъм и ресурси

Член 25

1. При обсъждане на необходимите финансови ресурси за прилагането на настоящия Протокол страните вземат предвид разпоредбите на член 20 от Конвенцията.

2. Финансовият механизъм на Конвенцията е също така финансов механизъм на настоящия Протокол.

3. За целите на изграждането на капацитет и развитие, посочени в член 22 от

настоящия Протокол, Конференцията на страните, служеща като среща на страните по настоящия Протокол, като осигурява насоки за финансовия механизъм, посочен в алинея 2 от настоящия член, взема предвид нуждите от финансови ресурси на развиващите се страни, по-специално на най-слабо развитите страни и малките островни развиващи се държави сред тях и на страни с икономики в преход, както и нуждите от капацитет и приоритетите на коренните и местните общности, включително жените в рамките на тези общности.

4. По смисъла на алинея 1 от настоящия член страните вземат предвид нуждите на развиващите се страни, по-специално нуждите на най-слабо развитите страни и малките островни развиващи се държави сред тях и на страни с икономики в преход, при техните усилия за определяне и прилагане на изискванията за изграждане на капацитет и развитие за целите на прилагането на настоящия Протокол.

5. Насоките по отношение на финансовия механизъм на Конвенцията в съответните решения на Конференцията на страните, включително тези, одобрени преди приемането на настоящия Протокол, се прилагат, *mutatis mutandis*, към разпоредбите на настоящия член.

6. Развитите страни могат също така да осигурят, а развиващите се страни и страните с икономики в преход да се възползват чрез двустранни, регионални и многостранни канали от финансови и други ресурси за прилагането на разпоредбите на настоящия Протокол.

Конференция на страните, служеща като среща на страните по настоящия Протокол

Член 26

1. Конференцията на страните служи като Среща на страните по настоящия Протокол.

2. Страните по Конвенцията, които не са страни по настоящия Протокол, могат да участват като наблюдатели във всяка среща на Конференцията на страните, служеща като среща на страните по Протокола. Когато Конференцията на страните служи като среща на страните по Протокола, решенията по настоящия Протокол се вземат само от тези, които са страни по него.

3. Когато Конференцията на страните служи като среща на страните по настоящия Протокол, всеки член на Бюрото на Конференцията на страните, представляващ страна по Конвенцията, но която същевременно не е страна по Протокола, се заменя от член, избран от и измежду страните по настоящия Протокол.

4. Конференцията на страните, служеща като среща на страните по настоящия Протокол, извършва редовен преглед на прилагането на Протокола и в рамките на мандата си взема необходимите решения в подкрепа на ефективното му прилагане. Тя изпълнява функциите, предписани и от Протокола, и:

(a) изготвя препоръки по всички въпроси, необходими за прилагането на настоящия Протокол;

(b) създава необходимите за прилагането на Протокола спомагателни органи;

(c) търси и използва, когато е необходимо, услуги, сътрудничество и информация, предоставена от компетентни международни организации и междуправителствени и

неправителствени органи;

(d) определя формат и периодичност за предаване на информацията в съответствие с член 29 от настоящия Протокол и разглежда тази информация, както и предоставените от спомагателните органи доклади;

(e) обсъжда и приема, при необходимост, изменения на настоящия Протокол и приложението към него, както и всякакви допълнителни приложения към Протокола, които се считат за необходими за прилагането на настоящия Протокол; както и

(f) изпълнява други функции, необходими за прилагането на настоящия Протокол.

5. Процедурните правила на Конференцията на страните и финансовите правила на Конвенцията се прилагат, *mutatis mutandis*, и за настоящия Протокол, освен ако не е решено друго с консенсус от Конференцията на страните, служеща като среща на страните по настоящия Протокол.

6. Първата среща на Конференцията на страните, служеща като среща на страните по настоящия протокол, се свиква от Секретариата и се провежда едновременно с първата среща на Конференцията на страните, планирана след влизане в сила на настоящия Протокол. Следващите редовни срещи на Конференцията на страните, действаща като среща на страните към настоящия Протокол, се провеждат едновременно с редовните срещи на Конференцията на страните, освен ако не е решено друго от Конференцията на страните, служеща като среща на страните по настоящия Протокол.

7. Извънредни срещи на Конференцията на страните, служеща като среща на страните по настоящия Протокол, се провеждат по всяко време, когато това бъде сметено за необходимо от Конференцията на страните, служеща като среща на страните по настоящия Протокол, или по писмено искане на всяка една от страните, при условие че шест месеца след съобщаването на искането на страните от Секретариата то бъде подкрепено от поне една трета от всички страни.

8. Организацията на обединените нации, специализираните ѝ агенции и Международната агенция за атомна енергия, както и всяка страна членка или наблюдатели, които не са страни по Конвенцията, могат да присъстват като наблюдатели на срещите на Конференцията на страните, служеща като среща на страните по настоящия Протокол. Всеки орган или агенция, независимо дали са национални, или международни, правителствени или неправителствени, с компетентност по въпросите от обхвата на настоящия Протокол и който е информирал Секретариата за желанието си да бъде представен като наблюдател на среща на Конференцията на страните, служеща като среща на страните по настоящия Протокол, може да бъде допуснат, освен ако поне една трета от присъстващите страни не отправят възражение. Освен ако в настоящия член не е предвидено друго, приемането и участието на наблюдатели се урежда съгласно разпоредбите на Процедурните правила, както е посочено в алинея 5 от настоящия член.

Спомагателни органи

Член 27

1. Всеки спомагателен орган, създаден от Конвенцията или в нейните рамки, може да служи на настоящия Протокол, включително по решение на Конференцията на страните, служеща като среща на страните по настоящия Протокол. Всяко такова решение уточнява задачите, които подлежат на изпълнение.

2. Страните по Конвенцията, които не са страни по настоящия Протокол, могат да участват като наблюдатели в работата на всяка среща на всеки спомагателен орган. Когато спомагателен орган на Конвенцията служи като спомагателен орган на настоящия Протокол, решенията по Протокола се вземат само от страните по настоящия Протокол.

3. Когато спомагателен орган на Конвенцията упражнява функциите си по въпроси, попадащи в обхвата на настоящия Протокол, всеки член на Бюрото на този спомагателен орган, представляващ страна по Конвенцията, която не е страна по настоящия Протокол, се заменя от член, избран от и измежду страните по настоящия Протокол.

Секретариат

Член 28

1. Секретариатът, създаден съгласно член 24 от Конвенцията, служи като Секретариат на настоящия Протокол.

2. Член 24, алинея 1 от Конвенцията относно функциите на Секретариата се прилага, *mutatis mutandis*, и по отношение на настоящия Протокол.

3. До степента, в която са разграничени, разходите на Секретариата за обслужване на настоящия Протокол се покриват от страните по него. За тази цел на първата си среща Конференцията на страните, служеща като среща на страните по настоящия Протокол, приема необходимите бюджетни разпоредби.

Мониторинг и докладване

Член 29

Всяка страна осъществява мониторинг и контрол за изпълнението на задълженията си по настоящия Протокол през периоди и във форма, определени от Конференцията на страните, служеща като среща на страните по настоящия Протокол, докладва във връзка с мерките, които е предприела за неговото прилагане, пред Конференцията на страните, служеща като среща на страните по настоящия Протокол.

Процедури и механизми за насърчаване на съответствието с настоящия Протокол

Член 30

На първата си среща Конференцията на страните, служеща като среща на страните по настоящия Протокол, разглежда и одобрява процедури за сътрудничество и институционални механизми за насърчаване спазването на разпоредбите на настоящия Протокол и решаване на случаите на несъответствие. Тези процедури и механизми включват разпоредби относно предлагането на съвет или помощ, когато е необходимо. Те са отделни от и не засягат процедурите за решаване на спорове и механизми по член 27 от Конвенцията.

Оценка и преглед

Член 31

Конференцията на страните, служеща като среща на страните по настоящия Протокол, изготвя оценка на ефективността на настоящия Протокол четири години след влизането му в сила, а впоследствие на периоди, определени от Конференцията на страните, служеща като среща на страните по настоящия Протокол.

Подписване

Член 32

Настоящият Протокол е открит за подписване от страните по Конвенцията в седалището на Организацията на обединените нации в Ню Йорк от 2 февруари 2011 г. до 1 февруари 2012 г.

Влизане в сила

Член 33

1. Настоящият Протокол влиза в сила на деветдесетия ден след датата на депозиране на петдесетия инструмент за ратификация, приемане, одобрение или присъединяване от страните или от регионални организации за икономическа интеграция, които са страни по Конвенцията.

2. Настоящият Протокол влиза в сила за страна или регионална организация за икономическа интеграция, която го ратифицира, приеме или одобри, или се присъедини към него след депозиране на петдесетия инструмент, посочен в алинея 1 от настоящия член, на деветдесетия ден след датата, на която страната или регионалната организация за икономическа интеграция депозира инструмента си за ратификация, приемане, одобрение или присъединяване, или на датата, на която Конвенцията влиза в сила за тази страна или регионална организация за икономическа интеграция, която от двете е по-късна.

3. За целите на алинеи 1 и 2 от настоящия член всеки инструмент, депозиран от регионална организация за икономическа интеграция, няма да се счита за допълнителен към този, който е депозирала страна - членка на тази организация.

Резерви

Член 34

Не се допускат резерви по настоящия Протокол.

Оттегляне

Член 35

1. Две години след датата на влизане в сила на настоящия Протокол за която и да било страна тази страна може да се оттегли от Протокола след подаване на писмено уведомление до Депозитаря.

2. Всяко подобно оттегляне влиза в сила една година след датата на получаването му от Депозитаря или на по-късна дата, ако е посочена в уведомлението за оттегляне.

Автентичен текст

Член 36

Оригиналът на настоящия Протокол, чиито текстове на арабски, китайски, английски, френски, руски и испански език са еднакво автентични, се съхранява от Генералния секретар на Организацията на обединените нации.

В уверение на което долуподписаните, надлежно упълномощени за това, подписаха настоящия Протокол на посочените дати.

Изготвен в Нагоя на двадесет и деветия ден от октомври две хиляди и десета година.

ПРИЛОЖЕНИЕ

ПАРИЧНИ И НЕПАРИЧНИ ПОЛЗИ

1. Паричните ползи включват, но не са ограничени до:

- (a) вноски за достъп/вноска за събран или придобит по друг начин образец;
- (b) авансови плащания;
- (c) поетапни плащания;
- (d) плащания като процент от прихода;
- (e) лицензионни такси в случай на търговия;
- (f) специални вноски за доверителни фондове, подкрепящи опазването и устойчивото използване на биоразнообразието;
- (g) взаимно договорени заплати и преференциални условия;
- (h) финансиране на изследвания;
- (i) съвместни предприятия;
- (j) съсобственост върху права на интелектуална собственост.

2. Непаричните ползи могат да включват, но не са ограничени до:

- (a) обмен на научноизследователска и развойна дейност;
- (b) сътрудничество, съдействие и принос към научни изследвания и програми за развитие, по-специално биотехнологични изследователски дейности, когато е възможно на територията на страната, предоставяща генетичните ресурси;
- (c) участие в разработване на продукти;
- (d) сътрудничество, съдействие и принос към образованието и обучението;
- (e) достъп до *ex situ* съоръжения за генетични ресурси и до бази данни;
- (f) трансфер на знания и технологии до доставчика на генетични ресурси при справедливи и най-благоприятни условия, включително по концесионни и преференциални условия, когато това е договорено, по-специално на знания и технологии, използващи генетични ресурси, включително биотехнологии или такива, отнасящи се до опазването и устойчивото използване на биологично разнообразие;
- (g) укрепване на капацитета за технологичен трансфер;
- (h) изграждане на институционален капацитет;
- (i) човешки и материални ресурси за укрепване на капацитета за администриране и въвеждане на регулациите за достъп;
- (j) обучение относно генетичните ресурси с пълноценното участие на предоставящите ги страни и когато е възможно, на територията на тези страни;
- (k) достъп до научна информация, свързана с опазването и устойчивото използване на биологично разнообразие, включително биологични инвентаризации и таксономични проучвания;
- (l) принос към националните икономики;
- (m) изследвания, насочени към приоритетни нужди, като здравеопазване и сигурност на храните, като се взема предвид националното използване на генетични ресурси в страната, предоставяща генетичните ресурси;
- (n) институционални и професионални отношения, които могат да възникнат от споразумения за достъп и разпределение на ползите и последващи съвместни дейности;

- (o) ползи за сигурността на храните и прехраната;
- (p) обществено признание;
- (q) съсобственост върху права на интелектуална собственост.